

❖ ثلاثی مزید و مجرد

فعل از نظر تعداد حروف تشکیل دهنده ی صیغه ی اول ماضی به دو قسم ثلاثی مجرد و ثلاثی مزید تقسیم می شود. اگر فعل در صیغه ی اول ماضی خود، فقط سه حرف اصلی را داشته باشد (ذَهَبَ، جَلَسَ و ...) آن را ثلاثی مجرد می نامیم و اگر فعل در صیغه ی اول ماضی خود به جز سه حرف اصلی، حرف یا حروفی اضافه تر نیز داشته باشد، آن را ثلاثی مزید می نامیم.

اکنون به بررسی ساختارهای ثلاثی مجرد می پردازیم.

❖ سافتار فعل ماضی ← ریشه ی فعل (سه حرف اصلی) + ضمیر متصل رفعی

هو ذَهَبَ ×	هی ذَهَبْتَ ×	أنت ذَهَبْتَ	أنت ذَهَبْتَ	أنا ذَهَبْتُ
هما ذَهَبَا	هما ذَهَبْتَا	أنتما ذَهَبْتُمَا	أنتما ذَهَبْتُمَا	نحن ذَهَبْنَا
هم ذَهَبُوا	هم ذَهَبُوا	أنتم ذَهَبْتُمْ	أنتم ذَهَبْتُمْ	أنتم ذَهَبْتُمْ

❖ سافتار فعل مضارع ← مرف مضارعه + ریشه ی فعل (سه حرف اصلی) + ضمیر متصل رفعی

يَذْهَبُ ×	تَذْهَبُ ×	تَذْهَبُ ×	تَذْهَبِينَ	أَذْهَبُ ×
يَذْهَبَانِ	تَذْهَبَانِ	تَذْهَبَانِ	تَذْهَبَانِ	نَذْهَبُ ×
يَذْهَبُونَ	يَذْهَبُونَ	يَذْهَبُونَ	تَذْهَبُونَ	تَذْهَبُونَ

❑ **تذکر!** در افعال ماضی همه ی صیغه ها ضمیر متصل رفعی دارند به جز صیغه های 1 و 4.

❑ **تذکر!** در صیغه های ماضی برای بررسی ضمیر متصل رفعی صیغه های 4 و 5 بعد از ت را نگاه می کنیم، زیرا ت نشانه ی تمایز مذکر و مؤنث است و در این دو صیغه ضمیر محسوب نمی شود.

❑ **تذکر!** در افعال مضارع همه ی صیغه ها ضمیر متصل رفعی دارند به جز صیغه های 1، 4، 7، 13 و 14.

❑ **تذکر!** در صیغه های مضارع به جز 1، 4، 7، 13 و 14، انتهای فعل یک حرف ن وجود دارد که ن ها دو دسته اند: ن در صیغه های 6 و 12 ضمیر محسوب می شود. اما در بقیه ی صیغه ها ن ضمیر محسوب نمی شود، بلکه ن اعرابی نام دارد که در ادامه توضیح داده خواهد شد.

❑ **تذکر!** ضمیر متصل رفعی در صورت وجود در فعل معلوم، نقش **فاعِل** را ایفا می کند.

❖ **سافتار امر** } **الف) امر مخاطب**
ب) امر غائب و متکلم

✗ امر فقط از مضارع ساخته می شود.

الف) امر مخاطب

گام 1) حرف **ت** از ابتدای صیغه های مضارع مخاطب حذف شود.

گام 2) مجزوم کردن انتهای فعل مضارع به روشی که گفته خواهد شد، انجام شود.

1. در صیغه های 1، 4، 7، 13 و 14 انتهای فعل را ساکن می کنیم.	} مجزوم کردن افعال مضارع
2. در صیغه های 6 و 12 انتهای فعل بدون تغییر باقی می ماند.	
3. در بقیه ی صیغه های مضارع نون انتهای فعل حذف می شود.	

گام 3) در صورتی که بعد از حذف **ت** ، اولین حرف فعل با ساکن شروع شود (فعل ناخوانا باشد)، یک همزه به نام همزه ی تلفظ به ابتدای فعل اضافه می کنیم که صدای این همزه تلفظ به صدای عین الفعل مضارع بستگی دارد.

اگر صدای عین الفعل مضارع (ـَ) باشد، صدای همزه ی تلفظ (ـِ) می شود.

اگر صدای عین الفعل مضارع (ـُ) باشد، صدای همزه ی تلفظ (ـُ) می شود.

✓ لازم به ذکر است که اگر صدای اولین حرف بعد از حذف **ت** ساکن نباشد، دیگر نباید از همزه ی تلفظ استفاده کرد.

ب) امر غائب و متکلم

گام 1) اضافه کردن (ل) به ابتدای صیغه های غائب و متکلم.